

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.41 (3209) ●

● ЧАЦВЕР, 4 ЛІСТАПАДА, 2010

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Птушкі на балоце
Стар. 2

Падарожжа ў “Панскі Фальварак”

Этнакультурны цэнтр пабудуюць у мінсім мікрараёне Чыжоўка
Стар. 3

Цёплы прытулак

У Дзіцячым парку імя Горкага дабрачынную акцыю праводзіла мінскае аб’яднанне аховы жывёл “Эгіда”
Стар. 4

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Вяртанне да вытокаў

З кнігі “Полацк – бацька гарадоў беларускіх” пачынаецца цэлая серыя выданняў пра знакамiтыя мясціны і паселішчы роднага краю

Іван Ждановіч

Кожная кніга, Кажуць, для яе стваральнікаў — дарагоедзіця. Але для пісьменніка, радыёжурналіста Навума Гальпяровіча кніга пра родны Полацк асаблівая. “Марыў напісаць яе даўно, яшчэ ў чацвёртым класе, — быццам заглядае ў мінулае Навум Якаўлевіч з цёплай усмешкай, — і мы з сябрам-аднакурснікам Валодзем Казловым нават пісалі паэму пра Полацк. Вядома ж, была яна вельмі шчырай, але... Дарослыя ў раённай газеце, куды мы прынеслі твор, параілі падрасці і вярнуцца да

гэтай тэмы. Так што здзейснілася наканавае, і я, працуючы над кнігай пра Полацк, які для мяне сёння значыць больш, чым проста горад дзяцінства, вярнуўся ў свой чацвёрты клас. Даўня мара нарэшце збылася...”

На прыгожай вокладцы значацца два аўтары. Палачанка, журналістка, калега Гальпяровіча па колішняй працы ў полацкай раёнцы, а цяпер дырэктар выдавецтва “Пачатковая школа” Наталія Ваніна таксама даўно жадала прызнацца роднаму гораду ў любові. Аўтары разам ездзілі рабіць здымкі, працавалі зладжана, аператыўна: “гарачы” тэкст Гальпяровіч

дасылаў па электроннай пошце ў рэдакцыю, і выдавецкая каманда, дызайнер А. Пятроў мудравалі над афармленнем. Паспелі да 1 верасня, бо кніга ж у першую чаргу прызначана для школьнікаў 4–6 класаў, таго далікатнага ўзросту, калі толькі пачынаеш усведамляць сябе грамадзянінам і нападніецца новым сэнсам слова Радзіма.

У шыкоўна выдзенай, багата ілюстраванай кніжцы расказваецца пра гісторыю Полацкай зямлі і вядомых людзей, лёсы якіх паяднаны з ёю. Першая летапісная згадка пра Полацк, які гісторыкі за яго паважаны ўзрост і значэнне

для краіны называюць бацькам гарадоў беларускіх, адносіцца да 862 года. Дзяржава князя Рагвалода, няпросты лёс ягонай дачкі Рагнеды, князь Усяслаў Чарадзей, удзел полацкай харугвы ў Грунвальдскай бітве... Шэраг цікавых фактаў пра даўніну, пададзеных аўтарамі проста і даходліва, утвараюць прыгожы мазаічны партрэт горада. Расказваецца і пра Полацк сучасны, яго малодшага брата Наваполацк, шматлікія музеі і літаратурныя мясціны Полаччыны.
→ Стар. 2

«Лістапад» збірае сяброў

На міжнародны кінафестываль у Мінску чакаюць знакамітых замежных гасцей

Прыхільнікаў «Лістападу» ў гэтым годзе чакае нямала сюрпрызаў. XVII Мінскі Міжнародны кінафестываль паўстане перад глядачамі ў абноўленым фармаце. Яшчэ адно новаўвядзенне — пераможцу ў гэтым годзе вызначыць прафесійнае журы, а не глядачы, як раней. Да таго ж у кінафестывалю новы старшыня. Ім стаў акцёр, рэжысёр, заслужаны артыст Беларусі, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Генадзь Давыдзька.

Праграму фестывалю складуць асноўны конкурс ігравага кіно (ад Беларусі — стужка Андрэя Кудзіненкі «Масакра»), конкурс маладога кіно (дэбютныя фільмы рэжысёраў з усяго свету, у тым ліку ўпершыню — з Індыі, Перу, Венесуэлы, Іспаніі, Уругвая), конкурсны паказ неігравых фільмаў (20 карцін), конкурс маладога неігравага кіно.

Шматлікія фільмы-удзельнікі фестывалю будуць прадстаўляць самі стваральнікі карцін. Як і ў папярэднія гады, запланавана правядзенне творчых сустрэч, майстар-класаў, дыскусій. Ужо вядома, што старшыня міжнароднага журы асноўнага конкурсу (вялікае журы) будзе літоўскі рэжысёр Шарунас Бартас.

Гасцямі фестывалю ў гэтым годзе стануць вядомыя дзеячы кіно, сярод якіх Барыс Няўзораў, Уладзімір Сіманаў, Людміла Гурчанка, Дзмітрый Мілер, Вахтанг Кікабідзе, Нані Брэгвадзе, Войцэх Кабароўскі. Усяго ж у кінафоруме плануецца ўдзел каля 80 замежных кінематаграфістаў.

У фокусе

■ **Свой голас**
Пад час перапісу насельніцтва, які праходзіў нядаўна ў Расіі, актывісты беларускай суполкі з Цюмені арганізавалі мерапрыемства “Я, ты, ён, яна — разам цэлая краіна”
Стар. 2

■ **3 гонарам ушанавалі героя Грунвальда**
Удзячыны нашчадкі з Мсціслава ўстанавілі памятны камень у гонар Сямёна Лугвена, які ўзначальваў у векапомай бітве тры беларускія харугвы
Стар. 3

■ **Пазнавальныя маршруты**
Выстава беларускіх кніг падарожнічае па Украіне
Стар. 4

На праспекце Францыска Скарыны. У сучасным Полацку прыкметы гісторыі сустраэнеш даволі часта

У госці — да сваякоў

Пётр Арэшка

Дамова паміж Беларуссю і Літвой аб парадку ўзаемных паездак жыхароў памежных тэрыторый будзе спрыяць пашырэнню ўзаемаадносін

Нагадаем, што мэта гэтай дамовы — палегчыць магчымасць паездак у блізкія раёны краін-суседак для жыхароў тых населеных пунктаў, якія знаходзяцца

не далей, чым за 50 кіламетраў ад мяжы. З буйных гарадоў у гэтую зону трапляюць Гродна, Вільнюс, Ліда. Поўны пералік населеных пунктаў будзе апублікаваны пасля ратыфікацыі дакумента. Мяркуюцца, ён запрацуе ўжо ў наступным годзе — да гэтага ўжо рыхтуюцца консульскія аддзелы, памежнікі, мытні па абодвух баках.

Навіна асабліва радасная для тых родзічаў і сваякоў, якія

“жывуць на дзве краіны” з часу распаду Саюза. “Мы ўсе вельмі чакалі падпісання дамовы, хоць я, прызнацца, не верыла, што так хутка пойдзе гэты працэс, — радуецца Віталія Калеснік, старшыня праўлення рэспубліканскага грамадскага аб’яднання “Беларуская сябрына літоўцаў”. — Як вядома, яшчэ за савецкім часам менавіта ў гэтай 50-кіламетровай зоне была вялікая працоўная міг-

рацыя: жыхары Беларусі ездзілі на работу ў Літву і наадварот. І цяпер частка роду, бывае, жыве ў Беларусі, другая — у Літве. Шмат такіх людзей у Астравецкім раёне, у Воранаўскім, Ашмянскім, у Гродне... Гэтыя пяцьдзесят кіламетраў узаемнага даверу для ўсіх цудоўны падарунак! Будзе прасцей ездзіць і на экскурсіі, на аздараўленне ў санаторыі, займацца бізнесам...”

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Вяртанне да вытокаў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Палачанам, вядома ж, ёсць чым ганарыцца. Першая хрысціянская святая на ўсходне-еўрапейскіх землях Ефрасіння Полацкая, першадрукар і асветнік Францыск Скарына, першы прафесійны літаратар на ўсходне-еўрапейскіх землях Сімяон Полацкі — іх знакамтыя землякі. Дзясяткі прозвішчаў, партрэтаў, скульптурных вобразаў людзей, якія праславілі свой горад, узбагацілі беларускую культуру пададзены ў кнізе. Калі ж яна будзе прыязна сустрэта чытачамі, то аўтары спадзяюцца на перавыданне з аўдыёдыскам. Да слова, на 23-й Міжнароднай кніжнай выставе ў Маскве, дзе нядаўна прэзентавалася выданне, дырэктарка аднаго з вядомых расійскіх выдавецтваў заўважыла: гэта кніга для сямейнага чытання. І сапраўды, выданне “Полацк — бацька гарадоў беларускіх” цікавае і для дарослых.

Кніга ўжо прэзентавалася ў Хойніках на Дні беларускага пісьменства, у Музеі беларускага кнігадрукавання ў Полацку, а пад час нядаўняй паездкі на юбілей беларускага руху ў Латвіі Навум Гальпяровіч падарыў пару экзэмпляраў Ганне Іванэ, дырэктару Беларускай школы ў Рызе. Аўта-

Даўніна і сучаснасць прыжыліся ў Полацку даволі гарманічна каля гасцініцы “Славянская”

ры лічаць, што яна будзе вельмі карыснай для работы і ў іншых беларускіх суполках замежжа. У прыватнасці, у нядзельных школах і гуртках, якія там працуюць. Яно і зразумела: само чытанне такой кнігі стварае ў душы адчуванне Радзімы, уласнай далучанасці да яе гісторыі, сучаснасці, а з гэтага ж і пачынаецца патрыятызм. Тым болей, што ў По-

лацку вытокі нашай беларускай свядомасці, культуры, а ўрэшце і беларускай дзяржаўнасці.

У працэсе работы над кнігай аўтары загарэліся ідэяй напісаць цэлую серыю кніг для школьнікаў “Гістарычныя мясіны Беларусі”. “Мы цяпер працуем над кніжкай пра Мінск, на чарзе — Віцебск і шэраг іншых мясінаў, — дзеліцца планами Навум

Гальпяровіч. — Так што кніга пра Полацк — толькі першая ластаўка”.

Нядаўна стала вядома, што за значны ўклад у захаванне і развіццё нацыянальнай культуры і мастацтва, высокае прафесійнае майстэрства пісьменнік Навум Гальпяровіч узнагароджаны медалём Францыска Скарыны. Віншуем!

Тэрыторыя дабрыні

Юлія Ваніна

Пяць беларускіх гарадоў далучыліся да міжнароднай ініцыятывы “Горад, дружалюбны дзецяц”

Такую адказнасць узялі на сябе Пінск, Пружаны, Барысаў, Добруш і Салігорск. Пра гэта паведаміў намеснік міністра адукацыі Беларусі Віктар Якжык напярэдадні адкрыцця ў Мінску міжнароднай канферэнцыі “Стварэнне спрыяльных умоў для пражывання дзяцей у сучасным горадзе”. У канферэнцыі ўдзельнічалі беларускія парламентарыі, прадстаўнікі міністэрстваў і ведамстваў, грамадскіх маладзёжных арганізацый з Беларусі, Расіі, Казахстана, Харватыі, Германіі ды іншых краін.

Ініцыятыва “Горад, дружалюбны дзецяц” зарадзілася, па словах В. Якжыка, у сярэдзіне 90-х у Еўропе “як выклік часу, бо гарадское жыццё можа падвяргаць дзяцей розным рызыкам і небяспекам”. Яна падтрымана Дзіцячым фондам ААН (ЮНІСЕФ), і “сёння дзясяткі гарадоў — Лондан, Вільнюс, Мюнхен, Санкт-Пецярбург і іншыя — з’яўляюцца ўдзельнікамі праекта”. У яго аснове — галоўныя палажэнні Канвенцыі аб правах дзіцяці, сярод якіх права на адукацыю, выхаванне ў сям’і, рэалізацыю творчых здольнасцяў і права быць пачутым у працэсе прыняцця рашэнняў, якія тычацца жыцця дзіцяці.

У гарадах, што далучыліся да ініцыятывы, створаны дзіцячыя парламенты ці іншыя структуры, прадстаўнікі якіх удзельнічаюць у вырашэнні праблем, што хвалююць моладзь.

НАВАКОЛЛЕ

Птушкі на балоце

Як “дыхаюць” беларускія балоты — засведчаць даследаванні навукоўцаў

Іда Ганчаровіч

Мая бабуля, згадваючы пра памылкі мінулага, казала: “Не памыляецца той, хто нічога не робіць”. Магчыма, грандыёзныя планы меліярацыі зямель, абвешчаныя ў савецкі час, і былі адной з памылак, хоць, варта прызнаць, шэраг праблем тады ўсе ж быў вырашаны. Асушаныя балоты далі адносна таннае паліва — у прыватнасці, торф. З’явіліся велізарныя плошчы ўрадлівых зямель. Мала хто, праўда, прадбачыў тады эканаступствы ад асушэння: торф пры няправільным землекарыстанні хутка спрацаваў, расліннасць, уласцівая ранейшым экасістэмам, загінула, і жывёл стала менш, часам цяпер на месцах былых балот — пустэчы... Ведаючы гэта, разумеш выснову нямецкага навукоўца Міхаэля Зуккава: “Лепш

было б наогул не асушаць балоты”. Гэта я пачула пад час паездкі ў Валожынскі раён Міншчыны на выпрацаванае, а цяпер адноўленае амаль 200-гектарнае тарфяное радовішча “Барценіха”.

Варта нагадаць: у сярэдзіне мінулага стагоддзя балоты займалі каля 14 працэнтаў тэрыторыі Беларусі. Пасля меліярацыі іх стала намога менш. Нездарма балоты прыцягваюць вялікую ўвагу “злёных” розных краін. Бо гэта вялікія запасы вады, якая, праходзячы праз мхі — добрыя антысептыкі — становіцца чыстай і стэрільнай. А яшчэ балоты — магутны геахімічны фільтр, які затрымае розныя шкодныя рэчывы і цяжкія металы. І, нарэшце, балоты перашкаджаюць развіццю парніковага эфекту, з якім цяпер звязваюць далейшае пацяпленне клімату: іх не ў меншай ступені,

чыым лясы, можна назваць “лёгкімі планеты”. “Аднак сёння Беларусь з’яўляецца адной з буйных кропак выкідаў парніковых газаў з асушаных балот нараўне з краінамі Цэнтральнай Еўропы, паўднёваўсходняй Інданэзіі і поўначчу Амерыкі”, — сцвярджае экалаг Ганна Чувашова, адна з удзельніц сумеснага праекта грамадскай арганізацыі “Ахова птушак Бацькаўшчыны” (Беларусь), Фонда імя Міхаэля Зуккава (Германія) і Брытанскага каралеўскага таварыства па ахове птушак (Вялікабрытанія). Як лічаць навукоўцы, адзіным спосабам скарачэння выкідаў парніковых газаў з’яўляецца паўторнае забалочванне тарфянішчаў.

Гэты праект пачаўся ў Беларусі два гады таму. Яго мэта — аднаўленне раней асушаных балот. На першым этапе гаворка ідзе пра 15000 гектараў. За кошт паўторнага забалочвання мяркуецца прыкметна знізіць выкіды парніковых газаў. Упершыню пры гэтым для ацэнкі экаэфекту будзе выкарыстана новая метадыка вымярэння выкідаў парніковых газаў пры дапамозе спецабсталявання. Раней яна была апрабавана ў Германіі, а з ліпеня 2010-га пасляхова ўжываецца ў Беларусі. “Наша метадыка стане асновай для падлікаў эфекту пры паўторным забалочванні звыш 500000 гектараў беларускіх балот, — распавядае М. Зуккаў. — Наогул ажыўленне раней асушаных балот прынясе адчувальную выгаду. З мёртвых зямель ізноў паўстануць жывыя экасістэмы, там паселяцца шматлікія птушкі і жывёлы”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫСПАРА?

Свой голас

Пад час перапісу насельніцтва, які праходзіў нядаўна ў Расіі, актывісты беларускай суполкі з Цюмені арганізавалі мерапрыемства “Я, ты, ён, яна — разам цэлая краіна”

Гледачы мелі ўнікальную магчымасць пазнаёміцца з беларускай культурай, звычаямі і традыцыямі, мовай. А яшчэ пераканацца, што далучацца да традыцый цікава не толькі людзям старэйшага пакалення, але і дзецям, моладзі. Імпрэзу ладзілі супрацоўнікі аддзела беларускай культуры Палаца культуры “Будаўнік”, абласной дзіцячай бібліятэкі і актывісты нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Беларусь”.

Спачатку вядучыя расказалі пра поўную прыгод гісторыю беларусаў-перасяленцаў у Цюменскай вобласці: некаторыя з іх ішлі ў Сібір у пошуках сваёй зямлі і лепшай долі яшчэ ў XIX стагоддзі сваім ходам, таму іх называлі “самаходы”. Некаторыя ўдзельнікі сустрэчы ўпершыню даведаліся пра знакамитага суайчынніка, беларускага першадрукара Францыска Скарыну і нават пабачылі Біблію 1519 года, арыгінал якой захоўваецца ў запасніках Цюменскага аблас-

Прывітанне з Цюмені!

нога краязнаўчага музея. Макет яе выканала Л. Татарынцава. Яшчэ адна беларуска, Алеся Азарэнка, цікава расказвала пра беларускія ручнікі, патаемныя значэнні розных узораў. У прыклад пры гэтым Алеся брала работы сваёй маці-майстрыхі Надзеі Якаўлеўны, ураджэнкі Сморгоні, якая спецыяльна вывучала традыцыйную беларускую вышыўку і стварыла прыгожую серыю сямейных ручнікоў на розныя выпадкі жыцця.

Вядучыя расказвалі таксама школьнікам пра тэатралізаваныя пастаноўкі, абрадавыя дзеянні, пра тое, як цікава праходзілі раней у Беларусі вясоркі, пра мудрыя паданні і быліны беларускага народа. І запрасілі ўсіх жадаючых часцей прыходзіць у беларускую суполку, каб паўдзельнічаць у святах, якія тут ладзяцца.

На тэрыторыі Цюменскай вобласці пражываюць людзі больш чым 140 нацыянальнасцяў. Мы гаварылі, што варта з павагай ставіцца да спадчыны продкаў. Сёння ж многія сем’і па сваім складзе шматнацыянальныя, але дзеці часам і не задумваюцца, што нясучь у сабе адметныя гены таго ці іншага народа. Было б добра, каб моладзь гэтак жа, як і мы, цікавілася гісторыяй сваёй сям’і, жадала больш пра яе даведацца. Гучалі ў зале і прыгожыя беларускія песні, вершы.

Уладзіслаў Татарынцаў, г. Цюмень

ПРАЕКТЫ

Падарожжа ў “Панскі Фальварак”

Этнакультурны цэнтр пабудуюць у мінскім мікрараёне Чыжоўка

Аксана Шыкуць

У гэтым сталічным мікрараёне цяпер, як вядома, размешчаны вялікі парк, ёсць запарк. А з часам там узвядуць сучасныя комплексы. “Сфарміруецца своеасаблівая зона адпачынку: культурна-забаўляльны і спартыўны комплекс “Чыжоўка-Арэна”, трэцяя чарга запарка, этнакультурны цэнтр “Беларуская спадчына”, новую ідэалогію развіцця атрымае парк 900-годдзя Мінска”, — гаворыць старшыня Мінгарвыканкама Мікалай Ладуцька. На яго думку, такія аб’екты зро-

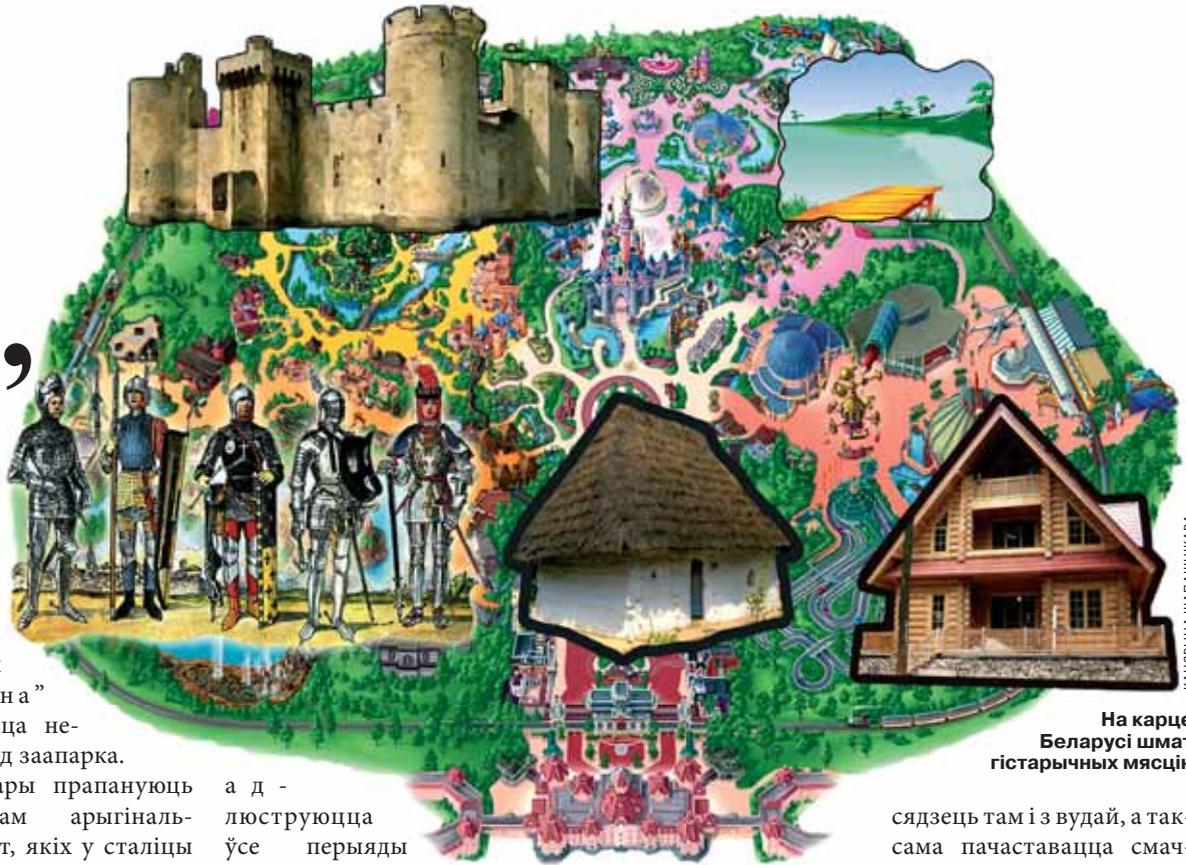
бяць зону адпачынку сучаснай, прывабнай і, што немалаважна, рэнтабельнай. Комплекс “Чыжоўка-Арэна” на 7 тысяч глядачоў зможа прымаць чэмпіянаты міжнароднага ўзроўню. Аб’ект запланавана зрабіць шматфункцыянальным: для заняткаў гульнявымі відамі спорту і правядзення канцэртаў. У ім, акрамя льодовай арэны, будуць пляцоўкі для баскетбола, вайейбола, цэнтры для правядзення вольнага часу. Комплекс таксама будзе ўключаць канферэнц-залу і рэстаран. Этнакультурны цэнтр

“Беларуская спадчына” прапішацца непадалёк ад запарка. Архітэктары прапануюць гараджанам арыгінальны праект, якіх у сталіцы яшчэ не было. На тэрыторыі 35 гектараў размесціцца своеасаблівы музей пад адкрытым небам, ён будзе працаваць як на захаванне і развіццё беларускай культуры, так і пашырэнне рынку турыстычных паслуг. Рыцарскія палацы, пякарні, млын і іншыя аб’екты мінуўшчыны парадуюць аматараў гісторыі, на тэматычных пляцоўках

адлюструюцца ўсе перыяды жыцця нашых продкаў. Напрыклад, у павільёне “Стольны град”, прысвечаным старажытным княствам, вырастуць сцяна з уязнымі варотамі, дом ваяводы і іншыя аб’екты тых часоў. А на “Сялянскім падворку” можна будзе адзначыць Купалле, Каляды ці Масленіцу. Будзе і “Панскі Фальварак”, ён дасць

магчымасць адчуць сябе шляхціцам XVIII–XIX стагоддзяў, запрасіць пакатацца на конях у невялікім манежы. Не менш цікавай ёсць намер зрабіць і зону прыроды: там размесціцца хаткі рыбака і... балотнай ведзьмы, пчэльнік, невялікія вальеры для дзікіх жывёл Беларусі. Аматыры рыбнай лоўлі змогуць па-

сядзець там і з вудай, а таксама пачаставацца смачнай юшкай. А цяперашняе жыццё краіны адлюструе выставачна-інфармацыйны цэнтр тэхнічных дасягненняў і павільён “Знакамітыя людзі Беларусі”. Плануецца, што будаўніцтва інжынерна-транспартнай інфраструктуры этнакультурнага цэнтру “Беларуская спадчына” пачнецца ў наступным годзе.

На карце Беларусі шмат гістарычных мясцін

ПАМЯЦЬ

З гонарам ушанавалі героя Грунвальда

Удзячныя нашчадкі з Мсціслава ўстанавілі памятны камень у гонар Сямёна Лугвена, які ўзначальваў у векапомнай бітве тры беларускія харугвы

Адам Мальдзіс

У горада Мсціслава, аднаго з самых старажытных у Беларусі (1156), багатая і непаўторная гісторыя. Спачатку ён уваходзіў у склад Смаленскага княства. А з 1180 года гэта цэнтр самастойнага Мсціслаўскага княства, якое адыгрывала пазітыўную ролю ў грамадска-палітычным жыцці Вялікага Княства Літоўскага.

Сярод князёў Мсціслаўскіх вылучаецца пачынальнік роду Сямён Лугвен (каля 1355 – 1431),

сын легендарнага вялікага князя ВКЛ Альгерда. Сямён Лугвен — асоба ўсё яшчэ недаацэнная, пра яго мала вядома. Чалавек мужны, адукаваны і кемлівы, ён умацоўваў сваю ўладу, але адначасова і падтрымліваў дзеянні вялікага князя Вітаўта. Як дзяржаўны муж, ён быў намеснікам вялікага князя ў Ноўгарадзе, ён падпісаў і акт Краўскай уніі 1392 года. І менавіта Сямён у час Грунвальдскай бітвы 1410 года, памяць пра якую сёлета ўшаноўваецца, узначальваў аб’яднаныя сілы мсціслаўскай, смаленскай і аршанскай харугваў.

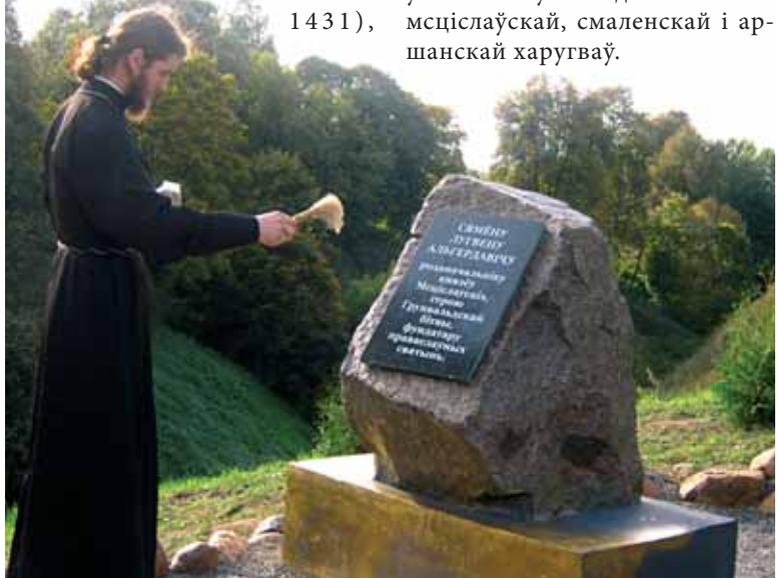
Непрымірымасць да ворагаў, рашучасць у адстойванні інтарэсаў княства спалучалася ў Сямёна Лугвена з хрысціянскай дабрачыннасцю і набожнасцю. Каля 1380 года ім заснаваны вядомы Мсціслаўскі пустынскі Успенскі манастыр, а потым у аддаленні ад горада — Ануфрыеўскі манастыр, які праславіўся сваімі цудамі.

Памяць пра выдатнага продка зберагаецца ў Мсціслаўі. Яму прысвечаны экспанаты ў раённым гісторыка-археалагічным музеі, пра яго расказваюць вучням школы на ўроках радзімазнаўства.

А сёлетняй восенню, у Дзень горада, у Мсціслаўі быў урачыста адкрыты памятны камень, прысвечаны выдатнаму дзяржаўнаму дзеячу ВКЛ. На ім надпіс: “Сямёну Лугвену Альгердавічу, родапачынальніку князёў Мсціслаўскіх, герою Грунвальдскай бітвы, фундатару праваслаўных святын”.

Фота памятнага знака ласкава прыслана рэдакцыі “Голасу Радзімы” Мсціслаўскім райвыканкамам.

Р. С. Хто ж захоча падрабязней пачытаць пра Лугвена і горад, праслаўлены ім, раю звярнуцца да кнігі “Мсціслаў — Мстиславль: Эса пра гісторыю і людзей адной зямлі” Уладзіміра Караткевіча.

Асвячэнне памятнага каменя ў гонар князя Сямёна Лугвена

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Прывітанне ад Сіндбада

Зінаіда Чаровіч

У сімвалогіі карабель — знак удачы і поспеху. А менавіта яго прыгожую мадэль падаравалі аманскія сябры Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі на адкрыцці мастацкай выставы “Аман кліча”, якая ладзілася пад час Дзён Амана ў Мінску.

Дагэтуль няма дакладнага вызначэння назвы адной з найстаражытных краін свету: яна ці то ад арабскага тэрміна “аселья”, ці то ад слоў “мір” і “давер”. Турысты завуць Аман “казкай Усходу” з-за рэдкага спалучэння розных прыродна-кліматыхных зон, географы і гісторыкі — “грудзямі свету”, бо там на працягу стагоддзяў білася сэрца сусветнай цывілізацыі, а палітыкі — “аазісам цішыні ў пустыні”: гэта краіна не прадудыруе дрэнных навін. Між іншым, Аман — радзіма знакамітага Сіндбада-марахода: паводле падання, там ён пачынаў паходы, апетыя ў “Тысяча і адной ночы”. Пра ўсё гэта згадваўся на імпрэзе ў Нацыянальнай бібліятэцы. Як і пра тое, што цяпер Султанат Аман — трэцяя па велічыні краіна ў зоне Персідскага заліва і адна з найбольш развітых арабскіх дзяржаў у палітычнай, эканамічнай і культурнай сферах.

Дыпламатычныя дачыненні між Беларуссю і Султанатам Аман былі ўстаноўлены ў 1992 годзе. “Хто сочыць за беларуска-аманскімі дачыненнямі, можа заўважыць: цяпер яны развіваюцца з кожным

Карабель – сімвалічны падарунак

днём, — гаварыў на адкрыцці выставы Генеральны сакратар Цэнтра імя Султана Кабуса ісламскай культуры Хабіб бэн Мухамед Аль-Рыямі. — Наша выстава на першы погляд можа падацца маленькай падзеяй, а насамрэч гэта аснова для будучых моцных кантактаў”.

Жыхары Амана беражліва захоўваюць культурную і гістарычную спадчыну краіны: найстаражытныя помнікі архітэктуры, народную музыку, унікальныя традыцыі і звычаі. Выстава ўпершыню знаёміць беларускую публіку з мастацтвам Амана ў такім шырокім спектры. Як сказаў намеснік міністра культуры Беларусі Тадэвуш Стружэцкі, гэта ёсць сведчанне зацікаўленасці сяброў у плённым і актыўным супрацоўніцтве. На выставе прадстаўлена больш за 50 экспанатаў, у тым ліку палотны вядомага іракскага мастака Хусейна Аль-Джаамана з сюжэтамі пра паўсядзённае жыццё Амана, работы аманскіх фатографу, на якіх бачна прыродная і культурная спадчына Усходу. Фальклорнае багацце народа прадставілі аманскія музыкі.

СТАН ДУШЫ

Цёплы прытулак

У сталічным Дзіцячым парку імя Горкага незвычайную дабрачынную акцыю праводзіла аб'яднанне аховы жывёл "Эгіда"

Іда Ганчаровіч

Ля палатак з чацвераногімі, трохі настрашанымі мноствам людзей, не праціснуцца: шмат жадаючых стаць гаспадарамі. Ды і тыя, хто на крок такі пакуль не гатовы, неслі "братам меншым" корм, клеткі-пераноскі, ланцужкі, лекі і нават цацкі. Валанцёры "Эгіды" раздавалі брашуркі, расказвалі пра сваіх гадаванцаў, давалі парады па іх доглядзе. І ветэрынар кансультаваў, як лепш сысціся характарамі нам з імі, хутчэй прайсці этап узаемапрыціркі. "Акцыя праводзіцца ў чацвёрты раз і, вядома ж, не ў апошні, — распавядае Наталля Бялянава, старшыня "Эгіды". — Як бачыце, яна ўдалася: спрацавала добрая рэклама, людзі ідуць і ідуць. Мы хацелі знайсці новых гаспадароў і прытулак для сотні сабак і каткоў, і ўжо ўзята пад апеку больш за 70. Цяпер, дарчы, "пад крылом" "Эгіды" звыш трохсот жывёлін, і мы ўпэўнены: для кожнай з іх знойдзецца годны гаспадар. Загляньце ў іх вочы — там жыве надзея..."

Шчаслівай уладальніцай шчаныці стала сярод іншых студэнтка

Новых гаспадароў "беспрытульнікі" часта знаходзяць дзякуючы дзецям

Аляксандра: "Я жыву з мамай, у нас ужо ёсць кот. Пачула пра акцыю і прыйшла сюды з адной мэтай: узяць яшчэ аднаго гадаванца. Вельмі спадабаўся гэты малы... Такія акцыі, лічу, вельмі неабходныя, яны дапамагаюць нам быць больш чалавечнымі". Вікторыя, якой пяць гадоў, прыскае да сябе кацянятка: "Я даўно жадала мець сабаку або ката. І вось кошачка са мной... Мы тут з мамай, выбралі яе і ўжо назвалі Марусяй".

А некаторыя прыйшлі ў парк са сваімі гадаванцамі, якіх раней забралі з прытулкаў ці ўратавалі ад так званай бытавой жорсткас-

ці. "Я прыйшоў са сваім амерыканскім бульдогам, — Уладзімір, інструктар трэнажорнай залы, дэманструе прыгажуну. — Мы ўзялі яго з прытулка восем месяцаў таму, яму ўжо было пяць гадоў. Хачу паказаць людзям: не варта баяцца браць дарослых жывёл, сабакі выхоўваюцца, памойму, хутчэй, чым дзеці. Мой сабака вельмі разумны, а галоўнае — верны..."

Вядомая фраза "Мы ў адказе за тых, каго прыручылі" з філасофскай казкі Антуана дэ Сэнт-Экзюперы не прагучыць банальна ў дачыненні да тых, хто

сапраўды не можа абысціся без нашай дапамогі. Такія дабрачынныя акцыі нараджаюць і надзею: свет зменьваецца да лепшага. Я глядзела на маленькае рудое шчанытка, якое прачнулася і пшчотна пацягвалася за пазухай у толькі што знойдзенага гаспадара. І не сумнявалася: калі жывёлы бачаць сны, то малому снілася будучыня, напоўненая шчасцем, радасцю, а галоўнае — сэнсам... Спачуванне і здаровы сэнс урэшце павінны перамагчы. Не для таго ж тысячы гадоў таму чалавек прыручыў дзікіх жывёл, каб у XXI стагоддзі іх чакала беспрытульная доля.

Пазнавальныя маршруты

Выстава беларускіх кніг падарожнічае па Украіне

Сфарміраваная больш чым з 500 кніг беларускіх выдавецтваў выстава арганізавана пасольствам Беларусі ва Украіне ва ўстановах культуры і адукацыі. Першая кніжная экспазіцыя была разгорнута 22 верасня ў Данецку ў ходзе мерапрыемства, прысвечанага 10-годдзю дзейнасці Данецкай грамадскай арганізацыі Культурна-асветніцкае таварыства беларусаў "Нёман". Выстава прыцягнула ўвагу прадстаўнікоў данецкай мэрыі, беларускай дыяспары, журналістаў, пра яе пісалі рэгіянальныя СМІ.

Затым беларускую кнігу прымаў Кіеўскі нацыянальны ўніверсітэт імя Тараса Шаўчэнкі. Арганізацыя выставы, прэзентацыя якой была прымеркавана да Дзён культуры Рэспублікі Беларусь ва Украіне, падрыхтавана пасольствам сумесна з Цэнтрам беларускай мовы і культуры Інстытута філалогіі Кіеўскага ўніверсітэта. У прэзентацыі прынялі ўдзел кіраўнікі Інстытута, яго прафесары і выкладчыкі, студэнты, у тым ліку першаккурснікі, якія паступілі на спецыяльнасць з профільным вывучэннем беларускай мовы.

Прэзентацыя выставы кніг беларускіх выдавецтваў прайшла і ў адной са школ горада Ірпень Кіеўскай вобласці, у якой вывучаюць беларускую мову.

А цяпер пасол Беларусі ва Украіне мае намер правесці ў лістападзе выставу ў Нацыянальнай бібліятэцы Украіны імя У. Вярнадскага.

КРЫЖАВАНКА

Увосень — работ восем

Па гарызанталі: 1." Вось і паляна, і сам ...". З верша Анатоля Вялюгіна "Грыбы". 4. "3 каласкоў ...—\ Маладосці сведка". З верша Янкі Купалы "Жня". 7.... не мясная, а восень не малочная (прык.). 8. Майстар па вырабе раменнай вупражы. 10. Пачатак, зараджэнне радаснага (перан.). 11. Сам жне і малоціць, але гультаям хлеба не плоціць (прык.). 12. Ступень, узровень чаго-небудзь. 15. Дзе ... плача, там жняя скача (прык.). 16. На ... падумаў пра будзень, а ўлетку пра зіму (прык.). 17. Шум, гул (перан.).19. Прысвятка беларускага народнага календара, які адзначаўся 3 кастрычніка. 22. ... збірае, а зіма паядае (прык.). 23. Назва рыцарскага клуба з г.Ліда. 26. Горад, у якім Дажынкi святкавалі ў 2008 годзе. 29. Паведамленне, якое пасылае адзін контрагент другому (банк.). 30. Няма хлеба і сама — і ... стала (прык.). 31. "Тым

часам Спас святы мінуўся, \ І лес у ... апрануўся". З паэмы Якуба Коласа "Новая зямля". 32. Вышэйшая ступень задавальнення (ад завяршэння жніва і інш.).

Па вертыкалі: 1. Канаўка на паверхні глебы, зробленая плугам. 2. Вал, на якім трымаюцца колы. 3. Каса — дзявочая ... (прык.). 4. "Жураўліны ...". Верш Якуба Коласа ("Крылаты вандроўнік, стары журавель"). 5. Сімвал святынi, ззянне вакол галавы. 6. У каго родзіць ..., у таго і кілбаса тлуста (прык.). 7. Дзе вада, там і ... (прык.). 9. Адна ... — два сярпы, дзве ... — тры сярпы (прык.). 13. На дзень раней пасееш, на

... раней збярэш (прык.). 14. Урач, доктар (састар., жарт.). 17. Рыба сямейства карпавых з тоўстай галавой. 18. Дарагая тая хатка, дзе радзіла мяне ... (прык.). 20. Вялікая сцірта снапоў, саломы, сена. 21. Жыта і ... — то Богава пашніца (прык.). 24. "3 сука на сук, з галінкі на галінку \ Перасмыкае восеньскі ...". З верша Сяргея Дзяргя "Восень". 25. Рэчыва белага колеру, якое ўносіцца ў кіслую глебу. 27. Па восені і ў кошкі ляпешкі, і ў вераб'я ... (прык.). 28. Крупяная ... Абрадавая страва на дажынкi, каб на наступны год урадзіла жыта.

Падрыхтаваў Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 1.Барабкi, 4.Вяночак, 7.Вясна, 8.Рымар, 10.Сара, 11.Камбайн, 12.Кас, 15.Араты, 17.Гмак, 19.Ас-Ас, 22.Лета, 23.Ліпень, 26.Орша, 29.Ліпень, 30.Ліпень, 31.Чы-рван, 32.Асцялода.
Па вертыкалі: 1.Барабкi, 2.Восень, 3.Краса, 4.Вяпрай, 5.Німб, 6.Капуца, 7.Вяпра, 9.Раліца, 13.Тылізень, 14.Сцяпан, 17.Ліда, 18.Журавель, 20.Снапок, 21.Пашніца, 24.Агноць, 25.Вапна, 27.Ліва, 28.Каша.

